

Юлія Соловей,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стрімкі зміни, які відбуваються в сучасній освіті, зумовлені широкомасштабним вторгненням російської федерації на територію нашої держави, запровадження воєнного стану потребують інформаційно-технічного розвитку та висувають нові вимоги до адаптації дитини в навколишньому середовищі. Зміна поглядів на освітній процес в закладах освіти визначає рівень формування самостійної, всебічно розвиненої особистості, здатної самореалізовуватись та успішно розвиватися в складних життєвих умовах. Ідея розвитку пізнавальної активності та пізнавального інтересу, яка широко науково розробляється світовою освітньою наукою, знаходить своє відображення і в Україні.

У віці 4–5 років у дітей відбуваються суттєві зміни у психічному житті, що впливають на їхнє ставлення до навколишньої дійсності. Основою цієї перебудови є формування внутрішнього психічного життя та розвиток умінь саморегулювати свою поведінку, що стає можливим завдяки новим психічним утворенням.

Середній дошкільний вік є періодом активного психічного розвитку, у якому мовлення, вольові якості й інтелектуальні процеси досягають нового рівня, що забезпечує дитині успішну взаємодію з навколишнім світом.

Орієнтовна частина діяльності дошкільника виконує важливу функцію вивчення властивостей предметів і явищ, а також передбачення наступних дій. Із часом ці дії перетворюються на розумові операції. Характер орієнтовно-дослідницької діяльності змінюється: діти починають уникати простих практичних

маніпуляцій із предметами й більше використовують зорове та дотикове сприйняття. До завершення дошкільного віку у дітей формується зв'язок між зоровими, дотиковими та руховими дослідженнями, що розвиває їхню допитливість і пізнавальну активність.

Кількість об'єктів і явищ, які цікавлять дитину, зростає. Вона вчиться знаходити нове у вже знайомих предметах і починає цікавитися їхнім походженням та причинами явищ [1].

Процес сприйняття в цьому віці стає більш інтелектуальним і керованим. Використання обґрунтованих методів і засобів допомагає дітям глибше досліджувати навколишній світ, аналізувати явища та встановлювати зв'язки між об'єктами. Завдяки цьому дошкільники опановують структурний аналіз, що дозволяє їм бачити об'єкти в системі взаємозв'язків [59]. Це сприяє усвідомленню внутрішніх зв'язків у системі «людина – предмет». Розбіжності між наявними уявленнями про світ і новими фактами стимулюють мислення та допитливість [2].

Пізнавальна діяльність дітей полягає у тому, що діти середнього дошкільного віку репрезентують уявлення про зміни предметів, відтворюючи їх у послідовних ланцюжках дій. Зростає потреба пояснювати та систематизувати довкілля, що сприяє формуванню цілісного світогляду. Установлення зв'язків між подіями важливіше, ніж виділення окремих властивостей об'єктів [3].

До завершення дошкільного віку у свідомості дітей відбуваються значні зміни, що формують переважно природничо-причинний підхід до розуміння світу. Саме цей етап є критично важливим у розвитку дитини, адже від нього залежать її погляди на життя, глибина й рівень інтересів [4].

Під час вивчення предметів і явищ діти класифікують їх за власними критеріями, знаходять спільні риси й виділяють відмінності. Вони прагнуть розв'язувати інтелектуальні завдання, аналізувати подібності та відмінності, а також систематизувати отримані знання за категоріями.

Запитання, які ставить дитина, вирішуючи інтелектуальні завдання, свідчать про її зростаючу допитливість і прагнення

залучити дорослих до розмови. Це сприяє не лише отриманню нової інформації, але й поглиблює її зв'язок із дорослими, збагачуючи спільну пізнавальну діяльність.

У віці 4–5 років діти активно змінюють своє ставлення до дійсності, формуючи глибше розуміння світу та набуваючи інтелектуальних навичок, що стануть основою для подальшого розвитку [4].

У віці 4–5 років діти часто не обмежуються одним питанням пізнавального характеру, а формують цілий ланцюг запитань. Окремі запитання, які виникають із часом, свідчать про сталий інтерес до певної теми. Дітей цього віку цікавлять різноманітні аспекти навколишнього світу: як працюють механізми, як з'являються предмети, як люди виконують певні дії та чому вони так чинять.

Уява в цьому віці виступає інтелектуальною діяльністю, спрямованою на осмислення й перетворення довкілля.

Розглянуті характеристики охоплюють когнітивну, емоційну та поведінкову сфери, сприяючи розвитку стійкого пізнавального інтересу. Для формування цього інтересу важливо створювати відповідні умови, що залежать від ефективності підібраних методів навчання.

Пізнавальна діяльність дітей цього віку часто має спонтанний характер, що може ускладнювати її ефективне використання в освітньому процесі. Водночас рівень пізнавальної активності дошкільнят залежить від їхньої здатності проявляти самостійність та ініціативність під час вирішення завдань.

У дошкільному віці пізнавальна діяльність залишається елементарною, оскільки діти значною мірою покладаються на підтримку та керівництво дорослих. Незважаючи на це, створення належних умов допомагає розвинути їхню самостійність і закласти основи для подальшого інтелектуального розвитку.

Список використаних джерел

1. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 392 с.

2. Колесніченко Л. А. Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посібник. Київ : КНЕУ, 2002. 157 с.

3. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід): монографія. Київ : Стилос, 2000. 336 с.

4. Марусинець М. Розвиток пізнавальної активності: психологічні умови та дидактичні засоби. *Дошкільне виховання*. 2019. № 11. С. 7-9.

Олена Семешук

студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагута,

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний

університет імені акад. С. Дем'янчука»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ РІЗНОВІКОВОЇ ГРУПИ

У Законі України «Про дошкільну освіту» записано: «Дошкільна освіта – це цілісний процес, спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб» [2]. Із погляду сучасної дошкільної освіти, дітей слід навчити не тільки обчислювати, вимірювати, розрізняти геометричні фігури, орієнтуватися в часі, у просторі, а й учити логічно мислити, розвивати творчі здібності, пізнавальні інтереси.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти вихователь повинен озброїти дитячий розум знаннями, уміннями та навичками, які допоможуть йому сприйняти життя в цілому, функціонувати та взаємодіяти з людьми в суспільстві. Це більш важче і значуще в сучасному житті, ніж просто навчати певній дисципліні та її компетенцій. Дошкільник не зможе оволодіти світоглядом в цілому, поки не зможе сприймати світ навколо себе. Тому Базовий компонент дошкільної освіти в кожній сфері діяльності включає в собі логіко-математичні уміння [1, с. 13].